

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๒  
รอบการประเมินที่ ๑ / ๒๕๖๗ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๗  
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ชื่อ-นามสกุล.....นางสาวดวงใจ วยเจริญ.....ตำแหน่ง.....นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ.....  
หน่วยงาน กลุ่ม/ฝ่าย/สพด./ศูนย์ .....ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.....  
หัวข้อการพัฒนา..... การจำแนกประเภทที่ดินและการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชันเกิน ๓๕%.....  
วิธีการพัฒนา..... อบรมออนไลน์.....  
วันที่พัฒนา..... ๒๔ มกราคม ๒๕๖๗ ถึง ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗.....  
สถานที่.....ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.....  
หน่วยงานที่จัดอบรม..... กรมพัฒนาที่ดิน.....

วัตถุประสงค์ของการเรียน

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการจำแนกประเภทที่ดิน การตรวจสอบ แนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี และการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35 % และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000
2. ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้

สรุปสาระสำคัญ

การจำแนกประเภทที่ดินเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2503 จากการที่ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ปรารภและบัญชาว่าให้รักษาป่าไม้ไว้ร้อยละ 50 ของเนื้อที่ประเทศ โดยมอบหมายให้กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่สำรวจ จำแนก ทำสำมะโนที่ดิน เพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติและความเหมาะสมแก่การทำประโยชน์ การจำแนกประเภทที่ดินมีการแบ่งพื้นที่ป่าไม้ ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) พื้นที่รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวร และ 2) พื้นที่ที่กั้นออกเพื่อเป็นที่จัดสรรเพื่อการเกษตรกรรมหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น ต่อมาในปี พ.ศ.2504-2509 จึงเริ่มมีการสำรวจป่าไม้ และจำแนกประเภทที่ดิน โดยมีการบรรจุโครงการจำแนกประเภทที่ดินไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 ให้มีการสำรวจจำแนกประเภทที่ดินอย่างละเอียด โดยป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีกำหนดว่า “พื้นที่ที่กำหนดเขตป่าคร่าวๆ เพื่อที่ทางราชการจะได้ดำเนินการสำรวจและจำแนกต่อไป...” โดยมีการกำหนดเป็นพื้นที่ป่าไม้ 1,300 แปลง การสำรวจและจำแนกประเภทที่ดินที่ดำเนินการในปี พ.ศ.2504-2509 บนเนื้อที่ 206 ล้านไร่ ผลการสำรวจได้ข้อมูลที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ เนื้อที่ 174 ล้านไร่ และที่จัดสรร เนื้อที่ 32 ล้านไร่ กรมพัฒนาที่ดินได้เริ่มจัดตั้งขึ้นในวันที่ 23 พฤษภาคม 2506 โดยได้รับการโอนงานจำแนกประเภทที่ดินให้มาดำเนินการภายใต้กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ จนเมื่อปี พ.ศ.2516 มีการยุบกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติและปรับปรุงส่วนราชการใหม่ โดยกรมพัฒนาที่ดินมาอยู่ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2516 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจำแนกที่ดิน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน ในวันที่ 22 มิถุนายน 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติให้มีโครงการปรับปรุงการจำแนกประเภทที่ดิน โดยมีหลักสำคัญ คือ ให้สำรวจจำแนกประเภทที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ถาวรนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เนื้อที่ประมาณ 30 ล้านไร่ และมีการแก้ไขเพิ่มเติม วันที่ 18 ธันวาคม 2527 ให้พื้นที่ที่ได้จากการจำแนกประเภทที่ดินให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ (คจช.)

โดยให้มีการสำรวจข้อมูลการถือครอง การใช้ประโยชน์ ข้อมูลดิน และข้อมูลทางเศรษฐกิจ ผลการดำเนินการสำรวจจำแนกประเภทที่ดิน ในปี 2525-2530 ข้อมูลการสำรวจจำแนกที่ได้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรเนื้อที่ประมาณ 10.65 ล้านไร่ มอบหมายให้กรมป่าไม้รับไปดำเนินการ ในส่วนพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าสงวนฯ และอุทยานฯ เนื้อที่ประมาณ 7.64 ล้านไร่ และพื้นที่ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรเพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎรหรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น เนื้อที่ประมาณ 11.7 ล้านไร่

ในปี 2526 ได้มีพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดินขึ้น และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน และมีคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินประจำจังหวัด ต่อมามติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2531 เรื่องการขีดเขตป่าไม้ลงในระวางรูปถ่ายทางอากาศ มาตราส่วน 1:4,000 นั้น ได้กำหนดให้กรมที่ดินเป็นผู้ดำเนินการขีดแนวเขตป่าไม้ถาวร และมีกรมพัฒนาที่ดิน ตรวจสอบแล้วลงนามรับรอง ในปี 2551 ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 ขึ้น และให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2526 และมีการใช้พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 ตั้งแต่นั้นมา จนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ถาวรอยู่ใน 68 จังหวัด เนื้อที่ประมาณ 164.48 ล้านไร่ พบว่าเป็นพื้นที่ที่ซ้อนทับกับป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ประมาณ 147.53 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้เก็บรักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวรอยู่ 10.62 ล้านไร่ และอีก 6.3 ล้านไร่ (ใน 66 จังหวัด) ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยจากการตรวจสอบข้อมูลด้วยโปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของกรมพัฒนาที่ดินเบื้องต้น พบว่า เนื้อที่ประมาณร้อยละ 75 ไม่มีสภาพเป็นป่าไม้แล้ว ส่วนเนื้อที่ประมาณร้อยละ 25 ยังคงมีสภาพเป็นป่าไม้ โดยจังหวัดที่ไม่มีป่าไม้ถาวรมีอยู่ 9 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม นครปฐม พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง และสิงห์บุรี

การตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35% และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่ มาตราส่วน 1:50,000 นั้น มีความเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายที่ดิน โดยที่ดินที่ห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินได้นั้น ต้องไม่เป็นที่ดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ที่ชายตลิ่ง และที่ภูเขา ที่ภูเขาหรือที่สงวนหวงห้าม หรือที่ดินซึ่งทางราชการเห็นว่าควรสงวนไว้เพื่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 เรื่องข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนากรรมที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ป. (ป.ป.ช.) ที่ได้พิจารณาร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และผู้ทรงคุณวุฒิ มีมติให้กำหนดค่านิยามของคำว่า เขา ที่ภูเขา ว่า ที่เขา หมายถึง ส่วนของพื้นที่ที่สูงจากบริเวณรอบๆ (surrounding) น้อยกว่า 600 เมตร และที่ภูเขา หมายถึง ส่วนของพื้นที่ที่สูงจากบริเวณรอบๆ (surrounding) ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป โดยมีข้อเสนอแนะให้กรมพัฒนาที่ดินนำเอาค่านิยาม ความหมาย และหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปกำหนด ที่เขา ที่ภูเขา ลงในแผนที่ภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000 ส่วนการตรวจสอบสภาพพื้นที่จริง เห็นควรให้มีคณะกรรมการขึ้นพิจารณาตรวจสอบ ประกอบขอบเขตที่ปรากฏในแผนที่ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินกำหนดไว้

หลักฐานที่ต้องส่งให้กรมพัฒนาที่ดินใช้ประกอบการพิจารณาตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35 % ประกอบด้วย 1. สำเนาแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L7017 ของกรมแผนที่ทหาร 2. เอกสารแนบประกอบการพิจารณา 3. เอกสารที่อ้างถึง หรือหลักฐานทางที่ดิน และ 4. การรับรองสำเนา เอกสารทุกฉบับด้วยลายเซ็นจริง หมึกสีน้ำเงินของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ส่งมาให้ตรวจสอบ ในการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35% และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 นี้ กรมพัฒนาที่ดิน

จะมีการรับเรื่องใน 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 สำนักงานที่ดินจังหวัดส่งเรื่องผ่านสถานีพัฒนาที่ดินหรือสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต และกรณีที่ 2 หน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช., DSI, ศาล ฯลฯ ส่งเรื่องถึงกรมพัฒนาที่ดิน โดยเมื่อกรมพัฒนาที่ดินรับเรื่องเพื่อตรวจสอบแล้ว จะมีการรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 มีการคืนเรื่อง ในกรณีที่เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่า เอกสารประกอบการพิจารณาไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ได้แก่ แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหารมีการย่อ-ขยาย, เอกสาร ร.ว.9 ไม่มีค่าพิกัดครอบคลุมแปลง, เอกสารไม่เซ็นตรัมรับรองสำเนาถูกต้อง และ กรณีที่ 2 ตำแหน่งที่ขอให้ตรวจสอบในแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหาร ไม่สอดคล้องกับรูปแปลงจาก ร.ว.9 หรือ ร.ว.25จ โดยในการแจ้งผลการตรวจสอบ จะมีการกำหนดคำอธิบายสัญลักษณ์ ดังนี้

สัญลักษณ์สีแดง เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตเขา มีความลาดชันเกิน 35 %

สัญลักษณ์สีม่วง เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตเขา มีความลาดชันไม่เกิน 35 %

สัญลักษณ์สีเหลือง เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตเขา มีความลาดชันไม่ถึง 35 %

สัญลักษณ์สีน้ำตาล เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตเขา มีความลาดชันเกิน 35 %

กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35% และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L7017 ของกรมแผนที่ทหาร ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2538 เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนที่แสดงเขตเขา ภูเขา ก่อน แล้วจึงจัดทำแผนที่แสดงเขตพื้นที่ความลาดชันเกิน 35% การจัดทำแผนที่ดังกล่าวไม่มีการรังวัดหรือตรวจสอบในพื้นที่จริง แผนที่ที่ได้จึงมีลักษณะเป็นข้อมูลวิชาการ การนำแผนที่ไปใช้เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่ร้องขอ จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานนั้นต้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้

#### ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในการจำแนกประเภทที่ดิน การตรวจสอบ แนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี และการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35 % และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 เพิ่มขึ้น

2. ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสำรวจจำแนกพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร

#### การนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

ใช้ข้อมูลที่ได้รับในการจัดทำเป็นองค์ความรู้และเผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไปได้รับรู้ผ่านรูปแบบสื่อออนไลน์ของหน่วยงาน

#### แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร

นำข้อมูล องค์ความรู้ที่ได้ประกอบการบรรยายให้ความรู้กับเกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่เข้ามาศึกษาดูงาน

(ลงนาม) .....



(นางสาวดวงใจ ้วยเจริญ)  
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

(ลงนาม) .....



(นางสาวจรรุวรรณ ศรีฟ้า)  
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ  
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน  
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ